

ITA

POLICE ITA 2023

แผนงานการปฏิบัติในการจับผิดคดี

สถานีตำรวจภูธรลำปาง

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

การนำยุทธวิธีตำรวจ มาใช้ให้สอดคล้อง กับหลัก กฎหมาย ว่าด้วย

การค้น • การจับ • การควบคุม

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๕

คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ที่ ๒๗๒/๒๕๖๔

เรื่อง การบันทึกภาพและเสียงการตรวจค้น จับกุม และการสอบสวนคดีอาญา

ด้วยสำนักงานตำรวจแห่งชาติเห็นสมควรกำหนดแนวทางปฏิบัติในการบันทึกภาพและเสียง การตรวจค้น จับกุม และการสอบสวนคดีอาญา เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการ ยุติธรรม ซึ่งกำหนดให้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ และพนักงานสอบสวน

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑(๔) แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๖ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๗/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ เรื่อง การกำหนดตำแหน่งของข้าราชการตำรวจซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ จึงออกคำสั่ง ดังนี้

ข้อ ๑ ในคำสั่งนี้หากคำใดมิได้ให้ความหมายไว้ ให้ตีความหมายตามที่กฎหมายกำหนด

ข้อ ๒ ในคำสั่งนี้

(๑) "ตำรวจ" หมายความว่า ตำรวจซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(๒) "สิ่งบันทึกภาพและเสียง" หมายความว่า งานบันทึกภาพและเสียงด้วยลำกล้องหรืออุปกรณ์ที่ติดตั้งภาพและเสียงที่ลงบันทึกลงในวัสดุไม่ว่าจะมีลักษณะใดๆ อันสามารถที่จะนำมาเล่นซ้ำได้ อีก โดยใช้เครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการใช้วัสดุนั้น

(๓) "การบันทึกภาพและเสียง" หมายความว่า การจัดทำข้อมูลสิ่งบันทึกภาพและเสียง ด้วยวิธีการดัดแปลงด้วยลำกล้องและเสียงโดยมิได้มีการคัดต่อเพิ่มเติมลงในภาพและเสียงที่ได้มีการบันทึกไว้

(๔) "ผู้บันทึก" หมายความว่า ตำรวจผู้ได้รับมอบหมาย หรือพนักงานสอบสวนที่เป็นผู้จัดทำ สิ่งบันทึกภาพและเสียง

ส่วนที่ ๑

การบันทึกภาพและเสียงการตรวจค้นคดีอาญา

ข้อ ๓ การตรวจค้นบุคคลใดในที่สาธารณะสถาน เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของ ในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมิได้ เป็นความผิด ให้ตำรวจผู้ตรวจค้นบันทึกภาพและเสียงโดยใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ทางราชการจัดหาให้ หรือ สิ่งอื่นใดที่สามารถบันทึกภาพและเสียงได้ เว้นแต่มีเหตุอันมิอาจดำเนินการได้ ให้บันทึกเหตุแห่งการนั้นไว้ ในบันทึกการตรวจค้นด้วย

ข้อ ๔ การบันทึกภาพและเสียงการตรวจค้นในที่รโหฐาน ให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) กรณีมีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล ให้หัวหน้าชุดตรวจค้นมอบหมายตำรวจผู้ร่วม ตรวจค้นผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการบันทึกภาพและเสียงโดยใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ทางราชการ

จัดทำไว้ หรือสิ่งอื่นใดที่สามารถบันทึกภาพและเสียงได้ เว้นแต่มีเหตุอันมิอาจดำเนินการได้ ให้บันทึกเหตุแห่งการนั้นไว้ในบันทึกการตรวจค้น

(๒) กรณีเข้าเหตุยกเว้นการค้นโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือกฎหมายอื่น หากสามารถดำเนินการบันทึกภาพและเสียงในขณะที่ตรวจค้นได้ ก็ให้ดำเนินการตามข้อ ๔ (๓)

ส่วนที่ ๒

การบันทึกภาพและเสียงการจับกุมคดีอาญา

ข้อ ๕ การบันทึกภาพและเสียงการจับกุมในที่สาธารณะสถาน ให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) กรณีมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล ให้หัวหน้าชุดจับกุมมอบหมายตำรวจผู้ร่วมจับกุมผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการบันทึกภาพและเสียงโดยใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ทางราชการจัดหาให้ หรือสิ่งอื่นใดที่สามารถบันทึกภาพและเสียงได้ เว้นแต่มีเหตุอันมิอาจดำเนินการได้ ให้บันทึกเหตุแห่งการนั้นไว้ในบันทึกการจับ

(๒) กรณีเข้าเหตุยกเว้นการจับโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือกฎหมายอื่น หากสามารถดำเนินการบันทึกภาพและเสียงในขณะที่จับกุมได้ ก็ให้ดำเนินการตามข้อ ๕ (๑)

ข้อ ๖ การจับกุมในที่รโหฐาน ให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) กรณีการจับโดยมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล และมีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล หรือผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าของบ้าน หรือเข้าเหตุยกเว้นการค้นโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาลตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือกฎหมายอื่น ให้หัวหน้าชุดจับกุมมอบหมายตำรวจผู้ร่วมจับกุมผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการบันทึกภาพและเสียงโดยใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ทางราชการจัดหาให้ หรือสิ่งอื่นใดที่สามารถบันทึกภาพและเสียงได้ เว้นแต่มีเหตุอันมิอาจดำเนินการได้ ให้บันทึกเหตุแห่งการนั้นไว้ในบันทึกการจับ

(๒) กรณีเข้าเหตุยกเว้นการจับโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือกฎหมายอื่น และผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าของบ้าน หรือเข้าเหตุยกเว้นการค้นโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาลตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือกฎหมายอื่น หากสามารถดำเนินการบันทึกภาพและเสียงในขณะที่จับกุมได้ ก็ให้ดำเนินการตามข้อ ๖ (๑)

ส่วนที่ ๓

การบันทึกภาพและเสียงการสอบสวนคดีอาญา

ข้อ ๗ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายที่บัญญัติให้มีการบันทึกภาพและเสียงการสอบสวนคดีอาญา ประเภทอื่นใดไว้ ให้พนักงานสอบสวนทำการบันทึกภาพและเสียงผู้ต้องหา โดยใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ทางราชการจัดหาให้ หรือสิ่งอื่นใดที่สามารถบันทึกภาพและเสียงได้ ในประเภทคดี ดังต่อไปนี้

(๑) คดีความผิดต่อชีวิตหรือร่างกาย โดยมีผู้ถึงแก่ความตาย หรือได้รับอันตรายสาหัส

(๒) คดีความผิดฐานชิงทรัพย์และมีผู้ถึงแก่ความตาย หรือได้รับอันตรายสาหัส

(๓) คดีความผิดฐานปล้นทรัพย์

(๔) คดีที่มีความสำคัญ หรือเป็นที่สนใจของประชาชน เช่น คดีเรียกค่าไถ่ คดีที่ผู้กระทำความผิด

มีแผนประทุษกรรมเป็นที่น่าสนใจ หรือคดีโจรกรรมรถยนต์ที่ใช้วิธีการพิเศษ เป็นต้น

(๕) คดีที่ไม่ปรากฏหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ หรือไม่อาจใช้วิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาหลักฐานอื่นใดได้ นอกจากคำรับสารภาพของผู้ต้องหา

(๖) คดีที่ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาให้การเป็นประโยชน์อันเป็นข้อมูลสำคัญต่อการดำเนินคดีกับผู้บงการหรือตัวการสำคัญหรือพิสูจน์ความผิดของผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่นในข้อหาความผิดที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไป

เว้นแต่มีเหตุอันมีอาจดำเนินการได้ ให้บันทึกเหตุแห่งการนี้ไว้ในบันทึกของพนักงานสอบสวน

ส่วนที่ ๔

การจัดเก็บ และการเผยแพร่สิ่งบันทึกภาพและเสียง

ข้อ ๘ การจัดเก็บข้อมูลการบันทึกภาพและเสียง ให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) ให้หัวหน้าสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนมอบหมายตำรวจเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บสิ่งบันทึกภาพและเสียงการตรวจค้น จับกุม และการสอบสวนคดีอาญา

(๒) ให้ตำรวจผู้บันทึกภาพและเสียงการตรวจค้น จับกุม และการสอบสวนคดีอาญา ส่งสิ่งบันทึกภาพและเสียงกับตำรวจผู้รับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายตามข้อ ๘(๑)

(๓) เมื่อตำรวจผู้รับผิดชอบได้รับมอบสิ่งบันทึกภาพและเสียงมาแล้ว หากจำเป็นต้องใช้ภาพและเสียงนั้นประกอบสำนวนการสอบสวนให้จัดทำสิ่งบันทึกภาพและเสียงนั้น จำนวน ๒ ชุด เพื่อส่งให้แก่พนักงานสอบสวน

(๔) เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับสิ่งบันทึกภาพและเสียง จำนวน ๒ ชุด แล้วให้นำไปประกอบสำนวนการสอบสวนส่งให้พนักงานอัยการ จำนวน ๑ ชุด ส่วนอีก ๑ ชุด ให้เก็บไว้ไว้กับสำเนาสำนวนการสอบสวน โดยให้มีการผนึกสิ่งบันทึกภาพและเสียงดังกล่าว เพื่อป้องกันมิให้มีการทำลายหรือทำให้เสียหาย และให้ลงลายมือชื่อพนักงานสอบสวน ผู้ต้องหา และผู้จัดเก็บ ไว้ด้วย

ข้อ ๙ ห้ามมิให้ทำการเผยแพร่สิ่งบันทึกภาพและเสียง เว้นแต่เพื่อการสืบสวนและการสอบสวนคดีอาญา

ส่วนที่ ๕

ระยะเวลาการเก็บรักษา และการทำลาย

ข้อ ๑๐ สิ่งบันทึกภาพและเสียงที่มีความจำเป็นต้องใช้เพื่อประกอบการสืบสวน และการสอบสวนคดีอาญา ให้เก็บรักษาไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด หรือคดีขาดอายุความ

ข้อ ๑๑ สิ่งบันทึกภาพและเสียงที่ไม่มีความจำเป็นต้องใช้เพื่อประกอบการสืบสวน และการสอบสวนคดีอาญา ให้เก็บรักษาไว้เป็นระยะเวลา ๕ ปี ตามรอบปฏิทิน

ข้อ ๑๒ วิธีการทำลายสิ่งบันทึกภาพและเสียง เมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามข้อ ๑๐ และข้อ ๑๑ ให้เป็นไปตามประกาศสำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

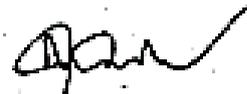
ข้อ ๑๓ บรรดากระเบื้อง และคำสั่งอื่นในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในคำสั่งนี้ หรือซึ่งจัดหรือแจ้งกับคำสั่งนี้ ให้ใช้คำสั่งนี้แทน

ข้อ ๑๔ วิธีปฏิบัติเรื่องใดที่มีได้กำหนดในคำสั่งนี้ไว้โดยเฉพาะ ให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ
คำสั่ง หรือหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๔

พลตำรวจเอก

(สุวิมล แจ่มยอดสุข)

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

๑. การจับ หมายถึง การนำตัวผู้ทำผิดมาลงโทษ และเป็นการกระทำที่จะกระทบต่อสิทธิ และเสรีภาพของผู้ต้องหา หรือจำเลย

เนื่องจากบุคคลย่อมมีความเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายเท่าเทียมกัน การใช้มาตรการบังคับในทางอาญาของเจ้าพนักงานรัฐ ย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิ และเสรีภาพของประชาชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะการจับกุม ซึ่งส่งผลกระทบต่อโดยตรง ต่อเนื้อตัว ร่างกายและสิทธิ เสรีภาพ ของผู้ถูกจับโดยตรง

สำหรับการจับนั้นเป็นมาตรการที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ และเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากที่สุดอย่างหนึ่ง การจับนั้น ก่อให้เกิดอำนาจในการควบคุมผู้ถูกจับ และผู้จับมีอำนาจค้นตัวผู้ถูกจับและยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ อีกประการหนึ่งนั้น เมื่อมีการจับเกิดขึ้นกฎหมายยังห้ามมิให้ใช้วิธีควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้ผู้ถูกจับหนีเท่านั้น

มาตรา ๒๘ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ บัญญัติไว้ให้บุคคลย่อมมีสิทธิ และเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๗๘ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลนั้นไม่ได้ เว้นแต่

(๑) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าดังได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๐

(๒) เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด

(๓) เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นตามมาตรา ๖๖ (๒) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้

(๔) เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตามมาตรา ๑๑๗

มาตรา ๗๙ ราษฎรจะจับผู้อื่นไม่ได้เว้นแต่จะเข้าอยู่ในเกณฑ์แห่งมาตรา ๘๒ หรือเมื่อผู้นั้นกระทำความผิดซึ่งหน้า และความผิดนั้นได้ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายนี้ด้วย

๒. ผู้จับกุม แบ่งออกได้ ๒ กรณี

พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ เป็นผู้จับ

ราษฎร หรือประชาชนเป็นผู้จับ

การจับ

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

หลัก : พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

จะจับผู้ใดได้ ต้องมีหมายจับ

เว้นแต่ : เป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดให้จับได้

โดยไม่ต้องมีหมายจับ

ราษฎร

หลัก : ราษฎรจะจับผู้อื่นไม่ได้

เว้นแต่ : เป็นกรณีที่กฎหมายให้กระทำได้

๓. ผู้ถูกจับ ได้แก่

คนร้าย หมายถึง ผู้ร้าย หรือ คนร้าย ผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญา

ผู้ต้องหา หมายถึง บุคคลที่ถูกหาว่ากระทำความผิดอาญา แต่ยังมีถูกฟ้องต่อศาล

๔. เหตุจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ

การจับโดยมีหมายจับของศาล

การจับโดยไม่มีหมายจับของศาล

๔.๑ วิธีการจับโดย “มีหมายจับ” ของศาล

โดยหลัก การจับนั้น เจ้าพนักงานหรือราษฎรซึ่งทำการจับ ต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับ เว้นแต่สามารถนำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้น ให้นำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดังกล่าว แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไปประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๓

การจับโดยหลัก “ต้องมีหมายจับ” ของศาล

เหตุแห่งการออกหมายจับ

หลัก : จับได้ ต้องมีหมายจับหรือคำสั่งศาล (วิ.อาญา ม.57)
โดยมีเหตุออกหมายจับดังนี้

หมายจับ

○

มีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะกระทำความผิดอาญา

1. มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 3 ปีหรือ
2. มีเหตุอันควรเชื่อว่า
  - 2.1 จะหลบหนี
  - 2.2 จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน
  - 2.3 ก่อเหตุอันตรายประการอื่น

บทสันนิษฐานว่า จะหลบหนี (ป.วิอาญา ม.66 วรรค 2)

- 1) ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง
- 2) ไม่มาตามหมายเรียก หรือตามนัดโดย ไม่มีข้อแก้ตัวอันสมควร

การบังคับใช้หมายจับ หมายจับให้ใช้ได้ทั่วราชอาณาจักร

มาตรา ๗๗ หมายจับให้ใช้ได้ทั่วราชอาณาจักร

การจัดการตามหมายจับนั้นจะจัดการตามเอกสารหรือหลักฐานอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ก็ได้

(๑) สำเนาหมายอันรับรองว่าถูกต้องแล้ว

(๒) โทรเลขแจ้งว่าได้ออกหมายแล้ว

(๓) สำเนาหมายที่ส่งทางโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

การจัดการตาม (๒) และ (๓) ให้ส่งหมายหรือสำเนาอันรับรองแล้วไปยังเจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายโดยพลัน

ในกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจหรือราษฎรเป็นผู้จับตามหมายจับของศาล เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับต้องแสดงหมายจับต่อ ผู้

จับ และแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่า ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมที่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวกและไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการควบคุมผู้ถูกจับหรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด ก็ให้เจ้าพนักงานอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี ในการนี้ให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นบันทึกการจับดังกล่าวไว้ด้วย ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวางหรือจะขัดขวางการจับ หรือหลบหนีหรือพยายามจะหลบหนี ผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือการป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับนั้น

๔.๒.๑ การจับโดยพนักงานปกครองหรือตำรวจ

การจับกุมของตำรวจ ข้อยกเว้น "ไม่ต้องมีหมายจับ"

2. จับได้โดยไม่มีหมายเมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์ อันควรสงสัยว่าน่าจะก่อเหตุร้ายโดยมีเครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด (ยังไม่มีกระทำความผิด)

4. เป็นการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนี ในระหว่างถูกปล่อยตัวชั่วคราว

5. บุคคลที่ถูกจับตามหมายจับ หลบหนีหรือ มีผู้ช่วยหลบหนี

6. พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหานั้นไปศาล เพื่อให้ศาลออกหมายซึ่ง แต่ผู้ต้องหาไม่ยอมไปศาลตามคำสั่งของพนักงานสอบสวน

๔.๒.๒. การจับโดยราษฎร โดยหลัก ราษฎรไม่มีอำนาจจับกุม ทั้งนี้ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีข้อยกเว้นจับกุมบางกรณีได้ ดังนี้

๔.๒.๒.๑. เจ้าพนักงานขอให้บุคคลใกล้เคียงช่วยจับ

๔.๒.๒.๒. ผู้ต้องหา หรือจำเลยหลบหนี บุคคลซึ่งเป็นนายประกัน (ประกันตัว) ไม่อาจขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ที่พื้นที่ที่มีอำนาจจับผู้ต้องหา หรือจำเลย ได้เอง

๔.๒.๒.๓. บุคคลซึ่งกระทำความผิดซึ่งหน้า และ ความผิดนั้นระบุไว้บัญญัติท้ายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๙ วางหลักไว้ว่า ราษฎรจะจับผู้อื่นไม่ได้เว้นแต่จะเข้าไปอยู่ในเกณฑ์แห่ง มาตรา ๘๒ หรือเมื่อผู้นั้นกระทำความผิดซึ่งหน้า และความผิดนั้นได้ระบุไว้ในบัญญัติแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๘๒ (เจ้าพนักงานขอให้บุคคลใกล้เคียงช่วยจับ)

เจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับ จะขอความช่วยเหลือจากบุคคลใกล้เคียงเพื่อจัดการตามหมายนั้นก็ได้ แต่จะบังคับให้ผู้ใดช่วยโดยอาจเกิดอันตรายแก่เขาผู้นั้นไม่ได้

บัญญัติแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ความผิดในกฎหมายลักษณะอาญา ซึ่งราษฎร มีอำนาจจับได้ โดยไม่ต้องมีหมาย ดังนี้

๑. ความผิดฐานประทุษร้ายต่อพระบรมราชตระกูล มาตรา ๙๗ และ ๙๘

๒. ความผิดฐานขบถภายในพระราชอาณาจักร มาตรา ๑๐๑ ถึง ๑๐๔

๓. ความผิดฐานขบถภายนอกพระราชอาณาจักร มาตรา ๑๐๕ ถึง ๑๑๑

๔. ความผิดฐานความผิดต่อทางพระราชไมตรีกับต่างประเทศ มาตรา ๑๑๒

๕. ความผิดฐานทำอันตรายแก่ธง หรือเครื่องหมายของต่างประเทศ มาตรา ๑๑๕

๖. ความผิดฐานความผิดต่อเจ้าพนักงาน มาตรา ๑๑๙ ถึง ๑๒๒ และ ๑๒๗

๗. ความผิดฐานหลบหนีจากที่คุมขัง มาตรา ๑๖๓ ถึง ๑๖๖

๘. ความผิดฐานความผิดต่อศาสนา มาตรา ๑๗๒ และ ๑๗๓

๙. ความผิดฐานก่อการจลาจล มาตรา ๑๘๓ และ ๑๘๔

๑๐. ความผิดฐานกระทำให้เกิดภัยอันตรายแก่สาธารณชน กระทำให้สาธารณชนปราศจากความ

สะดวกในการไปมาและการส่งข่าวและของถึงกัน และกระทำให้สาธารณชนปราศจากความสุสบาย มาตรา ๑๘๕ ถึง ๑๘๘, ๑๘๖, ๑๘๗ และ ๑๘๙

๑๑. ความผิดฐานปลอมแปลงเงินตรา มาตรา ๒๐๒ ถึง ๒๐๕ และ ๒๑๐

๑๒. ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา มาตรา ๒๔๓ ถึง ๒๔๖

๑๓. ความผิดฐานประทุษร้ายแก่ชีวิต มาตรา ๒๔๙ ถึง ๒๕๑

๑๔. ความผิดฐานประทุษร้ายแก่ร่างกาย มาตรา ๒๕๔ ถึง ๒๕๗

๑๕. ความผิดฐานความผิดฐานกระทำให้เสื่อมเสียอิสรภาพ มาตรา ๒๖๘, ๒๗๐ และ ๒๗๖

๑๖. ความผิดฐานลักทรัพย์ มาตรา ๒๘๘ ถึง ๒๙๖

๑๗. ความผิดฐานฉ้อโกง ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ และโจรสลัด มาตรา ๒๙๗ ถึง ๓๐๒

๑๘. ความผิดฐานกรรโชก มาตรา ๓๐๓

๕. สถานที่ห้ามจับ

๑. **ที่รโหฐาน** เว้นแต่จะได้ทำตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยการค้นในที่รโหฐาน (เว้นแต่มีหมายค้น)

ความหมายของ**ที่รโหฐาน** สถานที่ที่ประชาชนไม่มีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ หรือที่ส่วนตัว อันแสดงถึงเจตนาหวงกั้นของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่

๒. ในพระบรมมหาราชวัง พระราชวัง พระตำหนักฯ เว้นแต่จะได้ทำตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้กำหนดให้ค้นได้

ที่รโหฐาน หมายความว่า ที่ต่าง ๆ ซึ่งมีใช้ที่สาธารณสถาน ดังบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา ป.วิ.อาญา มาตรา ๒ (๑๓) และสาธารณสถาน หมายความว่า สถานที่ใด ๆ ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ ป.อาญา มาตรา ๑ (๓) การพิจารณาว่าสถานที่นั้นเป็นที่สาธารณสถานหรือไม่ ต้องพิจารณาว่าถ้าสถานที่นั้น ประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ สถานที่นั้นก็เป็นที่สาธารณสถานไม่ใช่ที่รโหฐาน เพราะฉะนั้นที่รโหฐาน จึงหมายถึงสถานที่ใด ๆ ซึ่งประชาชนทั่วไปไม่มีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้

มาตรา ๘๑ ไม่ว่าจะมีความหมายจับหรือไม่ก็ตาม ห้ามมิให้จับในที่รโหฐาน เว้นแต่จะได้ทำตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยการค้นในที่รโหฐาน

มาตรา ๘๑/๑ ไม่ว่าจะมีความหมายจับหรือไม่ก็ตาม ห้ามมิให้จับในพระบรมมหาราชวัง พระราชวัง วังของพระราชทายาทหรือของพระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป พระราชินีเวศน์ พระตำหนัก หรือในที่ซึ่งพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท พระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ประทับหรือพำนัก **เว้นแต่**

(๑) นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย อนุญาตให้จับ และได้แจ้งเลขาธิการพระราชวัง หรือสมุหราชองครักษ์รับทราบแล้ว

(๒) เจ้าพนักงานผู้ถวายหรือให้ความปลอดภัยแก่พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท พระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เป็นผู้จับตามกฎหมายว่าด้วยราชองครักษ์ หรือตามกฎหมาย กฎ หรือระเบียบเกี่ยวกับการให้ความปลอดภัย

๖. การปฏิบัติต่อผู้ถูกจับ

สิทธิของผู้ต้องหา เมื่อถูกจับกุม

[๑] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗/๑ วางหลักไว้ว่า ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขังมีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรกและให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว

(๒) ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน

(๓) ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร

(๔) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง

สิทธิผู้ต้องหาเมื่อถูกจับกุม

1. สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่า
ไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด
จะแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด
จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิด
มิได้ (รัฐธรรมนูญฯ ม.39)

2. สิทธิที่จำได้รับการสอบสวนหรือพิจารณาด้วย
ความถูกต้อง รวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม
(รัฐธรรมนูญฯ ม.40 (3)(4)(7)
ป.วิอาญา ม.130, 134 วรรคสาม)

3. สิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ
ด้วยการจัดหาทนายความให้
(รัฐธรรมนูญฯ ม.40(7),
และ ป.วิอาญา ม.134/1)

4. สิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง
อันอาจทำให้ตนเองถูกฟ้องคดี (รัฐธรรมนูญ
ม.40(4))

5. สิทธิที่จะได้รับการปล่อยตัวในกรณีที่ถูกคุมขัง
โดยมิชอบด้วยกฎหมาย (ป.วิอาญาม.90)

6. สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคำขอประกัน
ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาอย่างรวดเร็ว
และจะเรียกหลักประกันจนเกินควรมิได้
การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามกฎหมาย
และต้องแจ้งเหตุให้ทราบโดยเร็ว (รัฐธรรมนูญฯ
ม.40(7) และ ป.วิอาญา ม.106 ถึง 114)

7. สิทธิที่จะอุทธรณ์คัดค้าน
การไม่ให้ประกันตัว
(ป.วิอาญา ม.119 ทวิ)

8. สิทธิที่จะมีล่ามหรือล่ามภาษามือ กรณีที่
ผู้ต้องหาไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทย
หรือไม่สามารถพูดหรือได้ยินหรือสื่อความหมายได้
(ป.วิอาญา ม.13 วรรคสองและวรรคสาม)

9. สิทธิที่จะได้รับหลักประกัน
ในเรื่องความสามารถในการต่อสู้คดี
ในกรณีที่เชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลย
เป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้
(ป.วิอาญา ม.14)

10. ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุม
หรือขังมีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงาน
แจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา
ไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุม
และสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก
(ป.วิ.อ.ม.7/1 วรรคแรก)

11. มีสิทธิพบและปรึกษา
ผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ
เป็นการเฉพาะตัว
(ป.วิ.อ.ม.7/1(1))

12. มีสิทธิให้ทนายความ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจ
เข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน
(ป.วิ.อ.ม.7/1(2))

13. มีสิทธิได้รับการเยี่ยม
หรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
(ป.วิ.อ.ม.7/1(3))

14. มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาล
โดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย (ป.วิ.อ.ม.7/1(4))

15. สิทธิที่จะได้รับโอกาสแก้ข้อหา
และที่จะแสดงข้อเท็จจริง
อันเป็นประโยชน์แก่ตนได้ในชั้นสอบสวน
(ป.วิ.อ.ม.134 วรรคสี่)

16. สิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ในชั้นสอบสวน
ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้น
อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี
ได้ (ป.วิ.อ.ม.134/4(1))

เจ้าพนักงานผู้จับมีสิทธิค้นตัวผู้ถูกจับ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕ วางหลักไว้ว่า เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับไว้ มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหา และยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ การค้นนั้นจักต้องทำโดยสุภาพ ถ้าค้นผู้หญิง ต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้น สิ่งของใดที่ยึดไว้เจ้าพนักงานมีอำนาจยึดไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด เมื่อเสร็จคดีแล้วก็ให้คืนแก่ผู้ต้องหา หรือแก่ผู้อื่น ซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการบันทึกภาพและเสียง ในขณะที่จับและควบคุมตัว

ตามมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม
การทรมานและการกระทำให้นुकคสสุญหาย พ.ศ.2565

1 บริหารจัดการอุปกรณ์กล้องบันทึกภาพและเสียง

ให้กับเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน ป้องกันปราบปราม จราจร หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่จับ และควบคุมตัวเป็นหลักก่อน หากมีจำนวน ไม่เพียงพอ ให้จัดให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เข้าเวรปฏิบัติหน้าที่เป็นลำดับ แรก

2 บันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่อง

โดยใช้เครื่องบันทึกภาพ และเสียงที่เป็นอุปกรณ์ของหน่วย หรือในกรณีจำเป็นอาจใช้อุปกรณ์อื่นบันทึกได้ เว้นแต่ มีเหตุสุดวิสัย* ให้บันทึกเหตุนั้นไว้ในบันทึกการควบคุมตัวฯ

3 การแจ้งการควบคุมตัว

ไปยังพนักงานอัยการ และนายอำเภอท้องที่ที่มีการจับกุม หรือ พว.สำนักการสอบสวนและนิติการฯ โดยให้ประสาน ไปยังศูนย์รับแจ้งของสำนักงานอัยการสูงสุด อัยการจังหวัด และกรมการปกครอง พร้อมจัดทำสารบบคุมการแจ้ง

4 การจัดเก็บบันทึกข้อมูลภาพและเสียง

จัดเก็บลงในเครื่องบันทึกของหน่วย โดยให้ปรากฏรายละเอียด ชื่อ - สกุล ของผู้ถูกจับ พร้อมรายละเอียดในบันทึกประจำวัน

5 ระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลภาพและเสียง

จัดเก็บรักษาข้อมูลจนกว่าคดีถึงที่สุด หรือขาดอายุความ แต่หากกระเบียด คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้นुकคสสุญหาย ที่จะกำหนดต่อไปกำหนดไว้ อย่างไรก็ดี ให้ดำเนินการตามนั้น

พล.ต.อ.ดำรงศักดิ์ กิตติประภัสร์
ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

สแกน QR CODE
ดาวโหลด
เอกสารแจ้งแบบหนังสือกำชับ

แนวทางปฏิบัติในการค้น

ความหมายของการค้น “ค้น” ตามความหมายที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง พยายาม หาให้พบ โดยวิธีสืบ เสาะ แสวง เป็นต้น

“การค้น” ที่ใช้ในกระบวนการยุติธรรมทั่วไปนั้น หมายถึง “การค้นหาคุคลและสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการสืบสวน สอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานแห่งคดี

การค้นเป็นมาตรการที่สำคัญอย่างหนึ่งที่เจ้าพนักงานได้กระทำตามที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ ในอันที่จะทำให้การสืบสวนสอบสวน ได้สวนมูลฟ้อง การพิจารณาและการบังคับให้เป็นไป ตามคำพิพากษาของศาลให้บังเกิดผลสมความมุ่งหมาย เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน รวมถึงการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือตามคำสั่งศาล ละประการสำคัญก็คือทำการค้นเพื่อจับตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษตามกฎหมายต่อไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ (ที่ถุกยกเลิก โดย คสช) มาตรา ๓๓ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถานบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุขการเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถานหรือในที่รโหฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

อย่างไรก็ตาม การเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่อันเป็นที่รโหฐานของผู้อื่นนั้นจะเข้าไปทำการใดโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครองสถานที่นั้นมิได้ เพราะถือว่าเป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามกฎหมายรัฐธรรมนูญด้วย นอกจากจะมีหมายค้นหรือมีเหตุให้ค้นได้ในกรณีเข้าข้อยกเว้นที่อาจจะกระทำได้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้การค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ไม่ได้บัญญัติให้ความหมายไว้ แต่ถ้าได้ศึกษาจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยละเอียดแล้ว ก็มีความหมายอยู่ในตัวเองในความหมายทั่วไปที่ปรากฏในพจนานุกรม “ค้น” หมายความว่า พยายามหาให้พบ โดย วิธีการสืบ, เสาะ, แสวง เป็นต้น ในทางคำรากกฎหมาย ได้ให้คำนิยามว่า “การค้น” เป็นมาตรการบังคับในการดำเนินคดีอาญาของรัฐที่เจ้าพนักงานของรัฐเท่านั้น มีอำนาจดำเนินการ การค้นเป็นการกระทำเพื่อจับกุมผู้ต้องสงสัยหรือเพื่อพบสิ่งของที่สามารรถ อาจใช้เป็นพยานเอกสารเป็นของกลาง หรือเป็นพยานวัตถุ หรือเป็นการกระทำเพื่อช่วยบุคคล”

สถานที่ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจค้น แบ่งได้ 2 กรณี

1. ที่สาธารณะสถาน

หมายความว่า สถานที่ต่างๆซึ่งประชาชน
มีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้

หลักการค้น

โดยหลัก : ไม่ต้องมีหมายค้น
แต่ต้องมีเหตุตามที่กฎหมายกำหนด

2. ที่รโหฐาน

หมายความว่า สถานที่ใดๆซึ่งประชาชน
ไม่มีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้หรือ
ที่ส่วนตัวอันแสดงถึงเจตนาหวงกัน
ของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่

หลักการค้น

โดยหลัก : ต้องมีหมายค้น
ข้อยกเว้น : กรณีกฎหมายกำหนดให้ค้นโดย
ไม่ต้องมีหมายค้นก็ได้

หลักการ และสาเหตุแห่งการค้น

กรณีการค้นในสถานที่อื่นเป็นสาธารณะสถาน (ไม่มีหมายค้น)

การค้นในสาธารณะสถาน

และต้องมีเหตุผลการค้น

บุคคลทั่วไป

1. เหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในครอบครอง เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือ
2. ได้มาโดยการกระทำความผิด หรือ
3. มีไว้เป็นความผิด (ม.93)

ผู้ถูกจับ

เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับไว้ มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหา และยึดสิ่งของต่างๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้(ม.85)

***การค้น บุคคลในสถานที่สาธารณะสถาน สามารถดำเนินการได้ทุกช่วงเวลา แต่ต้องอาศัยสาเหตุค้นดังที่กล่าวมา การค้นตัวผู้หญิง ต้องให้ผู้หญิงค้นตามกฎหมาย หรือ LGBTQ หรือ นักบวชตามศาสนา เจ้าหน้าที่ตำรวจพึงใช้วิธีการค้น โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ภายใต้กรอบกฎหมาย และความเหมาะสมแก่กรณี

หลักการ และสาเหตุแห่งการค้น

กรณีการค้นในสถานที่อันเป็นสาธารณะสถาน(ต้องมีหมายค้น)

การค้นในที่รโหฐาน

และต้องมีหมายค้น

การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ตรวจค้น

เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจได้รับทราบข้อมูลไม่ว่าจากการแจ้งเหตุของตัวผู้เสียหายเองหรือบุคคลอื่น หรือได้ข้อมูลจากการสืบสวนของเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องจนได้ความชัดเจนว่า มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง หากสถานที่ดังกล่าวเป็นที่รโหฐาน การที่เจ้าพนักงานตำรวจจะเข้าไปตรวจค้นนั้น จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ ต้องยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจในการดำเนินคดี เพื่อให้ศาลออกหมายค้น เว้นแต่กรณีเข้าข้อยกเว้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๙๒

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๙๒ ห้ามมิให้ค้นในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่รโหฐาน หรือมีเสียงหรือพฤติการณ์อื่นใดอันแสดงได้ว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่รโหฐานนั้น

(๒) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำการในที่รโหฐาน

(๓) เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไปหรือมีเหตุอันแน่นแฟ้น ควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น

ข้อปฏิบัติในการตรวจค้น ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตาม ป.วิ.อาญา

เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจได้รับทราบข้อมูลไม่ว่าจากการแจ้งเหตุของตัวผู้เสียหายเอง หรือบุคคลอื่น หรือได้ข้อมูลจากการสืบสวนของเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องจนได้ความชัดเจนว่า มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง หากสถานที่ดังกล่าวเป็นที่รโหฐาน การที่เจ้าพนักงานตำรวจจะเข้าไปตรวจค้นนั้น จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ ต้องยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจในการดำเนินคดี เพื่อให้ศาลออกหมายค้น เว้นแต่กรณีเข้าข่ายยกเว้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๙๒

เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจได้รับหมายค้นจากศาลแล้ว ผู้มีอำนาจเป็นหัวหน้าไปจัดการตามหมายนั้น คือ เจ้าพนักงานผู้มีชื่อในหมายค้น หรือผู้รักษาการแทน ซึ่งจะต้องเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ ที่มียศตั้งแต่ ร้อยตำรวจตรี ขึ้นไปเท่านั้น

1) เจ้าพนักงานตำรวจที่จะทำการตรวจค้นต้องแสดงหมายค้น ต่อผู้ครอบครองสถานที่ เว้นแต่เป็นกรณีของการค้นโดยไม่มีหมายค้น และต้องแสดงตนและตำแหน่ง นอกจากนั้นจะต้องแต่งเครื่องแบบ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือเป็นเจ้าพนักงานตำรวจที่มีตำแหน่งตั้งแต่ ผู้กำกับการขึ้นไปจะไม่แต่งเครื่องแบบก็ได้ แต่ต้องแจ้งยศ ชื่อ ตำแหน่ง พร้อมทั้งแสดงบัตรประจำตัวให้เจ้าบ้านหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้นทราบ (มาตรา 97 และคำสั่ง ตร. ที่ 419/2556 ข้อ 2.1.4)

แสดง
หมายค้น

2) ก่อนลงมือตรวจค้นให้เจ้าพนักงานตำรวจที่จะทำหน้าที่ในการตรวจค้น แสดงความบริสุทธิ์เช่น การแสดงสิ่งของที่มีอยู่ในตัว หรือให้ตรวจดูเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการตรวจค้น เป็นต้น จนเป็นที่พอใจกับเจ้าบ้านหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้นแล้วจึงลงมือตรวจค้นต่อหน้าเจ้าบ้านหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้น หรือถ้าหาบุคคลเช่นนั้นไม่ได้ หรือสถานที่นั้นไม่มีผู้โดยอยู่ ก็ให้ตรวจค้นต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนที่เจ้าพนักงานตำรวจได้ขอร้องมาเป็นพยาน (มาตรา 102 และคำสั่ง ตร. ที่ 419/2556 ข้อ 2.4.2)

3) หากเป็นกรณีตรวจค้นที่อยู่หรือสำนักงานของผู้ต้องหาหรือจำเลย ซึ่งถูกควบคุมหรือขังอยู่ให้ทำต่อหน้าบุคคลนั้น ถ้าบุคคลนั้นไม่ติดใจหรือไม่สามารถมากำกับ จะตั้งผู้แทนหรือพยานมากำกับก็ได้ถ้าผู้แทนหรือพยานไม่มี ให้ตรวจค้นต่อหน้าบุคคลในครอบครัวหรือต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนที่เจ้าพนักงานตำรวจได้ขอร้องมาเป็นพยาน (มาตรา 94 และคำสั่ง ตร. ที่ 419/2556 ข้อ 2.4.3)

4) ในการตรวจค้นที่รื้อฐานให้เจ้าพนักงานตำรวจสังเ็จเจ้าของหรือคนท่อยู่นนหรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะตรวจค้นยอมให้เข้าไปโดยมิหวงห้าม อิกทั้งให้ความสะดวกตามสมควรทุกประการในอันที่จะจัดการตรวจค้นนั้น ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่ยอมให้เข้าไป ให้เจ้าพนักงานตำรวจชี้แจงเหตุความจำเป็นก่อนถ้ายังไม่ยินยอมอีก เจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจใช้กำลังเข้าไป ในกรณีจำเป็นจะต้องเปิดหรือทำลายประตูบ้าน ประตูเรือน หน้าต่าง รั้ว หรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่น ๆ ให้ทำได้แต่จะทำให้เสียหายเกินกว่าความจำเป็นไม่ได้ เจ้าพนักงานตำรวจผู้ทำการค้น ต้องพยายามมิให้มีการเสียหายและกระจัดกระจายเท่าที่จะทำได้ นอกจากนี้ ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลซึ่งอยู่ในที่ซึ่งค้นหรือจะถูกค้นนั้น จะขัดขวางถึงกับการค้นไร้ผล เจ้าพนักงานตำรวจผู้ค้นมีอำนาจเอาตัวผู้นั้นควบคุมไว้หรือให้อยู่ในความดูแลในขณะที่ทำการค้นเท่าที่จำเป็น (มาตรา 100) (มาตรา 91, 99, 100 และตร. ที่ 419/2556 ข้อ 2.4.4)

5) ในการตรวจค้นต้องกระทำระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก เว้นแต่เป็นกรณีการค้นต่อเนื่อง หรือเป็นกรณีฉุกเฉินอย่างนั้น การค้นโดยอาศัยกฎหมายพิเศษอื่นที่อนุญาตให้ค้นได้หรือกรณีค้นเพื่อจับผู้ร้าย ผู้ดูร้าย เมื่อได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับประธานศาลฎีกาแล้ว เช่นนี้ จึงสามารถค้นในเวลากลางคืนได้ ในการตรวจค้นต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และพยายามหลีกเลี่ยงมิให้เกิดความเสียหาย เว้นแต่มีเหตุจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ (มาตรา 99 และคำสั่ง ตร. ที่ 419/2556 ข้อ 2.4.5)

6) สิ่งของใดที่ยึดได้ ต้องให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัวผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทน หรือพยาน แล้วแต่กรณี ดูเพื่อไว้รับรองว่าถูกต้อง ถ้าบุคคลเช่นนั้นรับรองหรือไม่ยินยอมรับรองอย่างใดให้มีรายละเอียดปรากฏไว้ในบันทึกการตรวจค้น (มาตรา 102 วรรคท้าย และคำสั่ง ตร. ที่ 419/2556 ข้อ 2.4.6)

7) เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจตรวจค้นเสร็จสิ้นแล้วต้องบันทึกการตรวจค้น โดยให้ปรากฏรายละเอียดแห่งการตรวจค้นและสิ่งของที่ตรวจกัน โดยสิ่งของที่ตรวจค้นให้ห่อหรือบรรจุหีบห่อตีตราไว้ หรือให้ทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ (มาตรา 103 วรรคแรก และคำสั่ง ตร. ที่ 419/2556 ข้อ 2.4.7)

บันทึก
การตรวจค้น

8) บันทึกการตรวจค้นนั้นให้อ่านให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัวผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทน หรือพยาน แล้วแต่กรณีฟังแล้ว ให้บุคคลเช่นนั้น ลงลายมือชื่อรับรองไว้หากไม่ยินยอมให้บันทึกเหตุผลไว้ (มาตรา 103 วรรคท้าย และคำสั่ง ตร. ที่ 419/2556 ข้อ 2.4.8)

9) รายงานผลการปฏิบัติงาน เจ้าพนักงานตำรวจที่ค้นโดยมีหมายค้น ต้องรีบส่งบันทึกและบัญชีทรัพย์สินที่ยึดมาไปยังศาลที่ออกหมายโดยเร็ว แต่ต้องไม่เกิน 15 วันนับแต่วันจัดการตามหมาย (ข้อบังคับประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา ข้อ 23)

การค้นในทีรโหรานโดยไม่มีหมายค้น

ตามหลักแล้ว เจ้าพนักงานตำรวจ ไม่มารจะทำการตรวจค้นในทีรโหรานได้ โดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งศาล แต่ก็มีข้อยกเว้นให้สามารถทำการตรวจค้นได้

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๒ ห้ามมิให้ค้นในทีรโหรานโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในทีรโหราน หรือมีเสียงหรือพฤติกรรมอื่นใดอันแสดงได้ว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในทีรโหรานนั้น
  - (๒) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในทีรโหราน
  - (๓) เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไปหรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในทีรโหรานนั้น
  - (๔) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิดหรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าเนื่องจากการเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน
  - (๕) เมื่อทีรโหรานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับหรือจับตามมาตรา ๗๘
- การใช้อำนาจตาม (๔) ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้ค้นส่งมอบสำเนาบันทึกการตรวจค้นและบัญชีทรัพย์สินที่ได้จากการตรวจค้น รวมทั้งจัดทำบันทึกแสดงเหตุผลที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองสถานที่ที่ถูกตรวจค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ณ ที่นั้น ให้ส่งมอบหนังสือดังกล่าวแก่บุคคลเช่นว่านั้นในทันทีที่กระทำได้ และรีบรายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป

การค้นบุคคล ยานพาหนะ

ห้ามค้นบุคคลในที่สาธารณะสถาน

การค้นบุคคล ยานพาหนะ ในที่สาธารณะ ไม่สามารถจะกระทำได้ แต่ก็มีข้อยกเว้นให้เจ้าพนักงานตำรวจสามารถทำการตรวจค้นได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันการก่ออาชญากรรมขึ้น ถ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้นในเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๓ ห้ามมิให้ทำการค้นบุคคลใดในที่สาธารณะสถาน เว้น

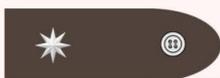
แต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้นในเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด

ดังนั้น การตรวจค้นในที่สาธารณะ ค้นได้ทั้งตัวบุคคล ยานพาหนะ กระเป๋าหรือทรัพย์สินภายในรถ แต่การที่จะไปตรวจค้นบุคคลใดหรือรถยนต์คันใดจะต้องกระทำโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้นเท่านั้น บุคคลอื่นไม่มีสิทธิตรวจค้นและจะค้นได้ก็ต่อเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด เช่น มีอาวุธปืน มีด ขวาน อุปกรณ์งัดแงะ เป็นต้น หรือบุคคลนั้นมีสิ่งของที่ได้มาโดยการกระทำความผิด เช่น มีทรัพย์สินบุคคลอื่นที่ลักมาหรือจ้ดบ้านบุคคลอื่นมา เป็นต้น หรืออีกกรณีหนึ่งบุคคลนั้น มีสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด

คำแนะนำประชาชน

กรณีเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจนำหมายค้นมาที่บ้าน

เมื่อมีหมายค้นมาที่บ้าน อย่าเพิ่งมือคติกับตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพราะถือเป็นการทำตามหน้าที่ หากมั่นใจว่าไม่ได้ทำอะไรผิด และเพื่อแสดงความบริสุทธิ์ใจก็ควรทำตามหน้าที่โดยอำนวยความสะดวกในการตรวจค้น หรือตอบคำถามเพื่อคลายความสงสัยหรือแก้ไขความเข้าใจผิดต่างๆ แต่สิ่งสำคัญที่เจ้าของบ้านควรทำคือ ก่อนที่จะอนุญาตให้เจ้าหน้าที่นำกำลังเข้าตรวจค้น ควรซักถามที่มาที่ไปและขอดูหมายค้นให้เรียบร้อยก่อน รวมทั้งคอยประกบเมื่อเจ้าหน้าที่เข้าค้นบ้านด้วย

1. การค้นต้องอยู่ในช่วงเวลากลางวันและมีตำรวจยศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีขึ้นไป ควบคุมการค้น (สังเกตดาวจากหัวไหล่/บ่า)
2. ขอดูหมายค้น และตรวจรายละเอียดต่างๆ ในหมายค้น
3. สอบถามชื่อ ตำแหน่ง สังกัดของเจ้าหน้าที่ พร้อมจดรายละเอียด บุคลิกลักษณะเด่น และจำนวนเจ้าหน้าที่ที่เข้าตรวจค้น
4. อย่าปล่อยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจค้นตามใจชอบ ให้คอยสอดส่องประกบดูแลอย่างใกล้ชิด และตรวจค้นไปที่ละห้อง
5. ถ่ายรูปเจ้าหน้าที่ตำรวจไว้เพื่อเป็นการเป็นเจ้าหน้าที่จริง หรือเป็นหลักฐานว่ามีบุคคลนั้นเข้ามาตรวจค้น หากถ่ายวิดีโอขณะเจ้าหน้าที่เข้าตรวจค้นไว้ได้ก็ยิ่งดี
6. เมื่อการตรวจค้นสิ้นสุด ควรให้เจ้าหน้าที่ลงชื่อในบันทึกการค้นไว้เป็นหลักฐาน
7. หากมีข่าวของเสียหายจากการตรวจค้นโดยเจ้าหน้าที่ สามารถฟ้องทางแพ่งเพื่อเรียกค่าเสียหายได้